

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa J. J.
przeciwko M. U. i Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 czerwca 2012 r.,
zażalenia powoda
na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie drugim wyroku
Sądu Apelacyjnego
z dnia 21 lipca 2011 r.,

- 1. oddała zażalenie**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej M. U. 120 (sto dwadzieścia) zł kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym**
- 3. przyznaje radcy prawnemu M. B. z kasy Sądu Okręgowego kwotę 120 zł nieopłaconej pomocy prawnej, powiększoną o stawkę VAT.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 21 lipca 2011 r. Sąd Apelacyjny w sprawie o zapłatę z powództwa J. J. przeciwko M. U. i Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu oddalił apelację powoda (pkt 1); zasądził od powoda na rzecz pozwanej M. U. kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym (pkt 2).

W zażaleniu skarżący zarzucał naruszenie art. 102 k.p.c. przez jego niezastosowanie. Stwierdzono, że sytuacja majątkowa powoda nie pozwala na poniesienie kosztów procesu, w związku z czym zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, o którym mowa we wskazanym przepisie. Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W odpowiedzi na zażalenie pozwana M. U. wniosła o oddalenie zażalenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Powołany przepis ustanawia dwie zasady rozstrzygania o kosztach procesu, tj. zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę orzekania o zwrocie kosztów niezbędnych i celowych.

Wyjątkiem od wskazanej reguły jest orzeczenie o kosztach postępowania na podstawie art. 102 k.p.c., według którego w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Podstawę do jego zastosowania stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, czy wręcz niesprawiedliwe. Art. 102 k.p.c. znajduje zastosowanie „w wypadkach szczególnie uzasadnionych”, które nie zostały ustawowo zdefiniowane i są każdorazowo oceniane przez sąd orzekający na tle okoliczności konkretnej sprawy. Do okoliczności tych zalicza się m.in. sytuację majątkową i osobistą strony,

powodującą, że obciążenie jej kosztami może pozostawać w kolizji z zasadami współżycia społecznego. Przy zastosowaniu art. 102 k.p.c. mogą być również brane pod uwagę okoliczności dotyczące charakteru sprawy (por. postanowienie SN z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 54/11, niepubl.).

Treść art. 102 k.p.c. przemawia za tezą, że jego wykładnia nie może być rozszerzająca (por. postanowienia SN z dnia 13 października 1976 r., IV PZ 61/76, LEX nr 7856; z dnia 26 stycznia 2007 r., V CSK 292/06, LEX nr 232807; z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CZ 117/11, niepubl.), a w konsekwencji zastosowanie art. 102 k.p.c. może mieć miejsce wyłącznie w sytuacjach wyjątkowych.

Zastosowanie art. 102 k.p.c. wymaga dokonania oceny ostatecznego wyniku sprawy, lecz podlega dyskrecjonalnej ocenie sędziowskiej. Ustalenie, czy takie szczególne wypadki zachodzą, ustawodawca pozostawił swobodnej ocenie sądu. Ocena ta powinna uwzględniać wszystkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej podjęcie. Rozstrzygnięcie w tym zakresie może zostać skutecznie zakwestionowane w ramach kontroli instancyjnej jedynie w razie oczywistego naruszenia reguł zastosowania art. 102 k.p.c. Wymaga jednak podkreślenia, że skorzystanie ze wskazanego przepisu jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu orzekającego (por. wyrok SN z dnia 22 listopada 2006 r., V CSK 292/06, niepubl.; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, niepubl.; z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, niepubl.; z dnia 13 lipca 2011 r., III CZ 32/11, niepubl., z dnia 25 stycznia 2012 r., V CZ 103/11, niepubl.). Subiektywne przekonanie strony o swojej racji nie stanowi podstawy do żądania zastosowania art. 102 k.p.c. (postanowienia SN z dnia 13 stycznia 2007 r., I CZ 110/07, niepubl.; z dnia 27 stycznia 2010 r., II CZ 75/09, niepubl.; z dnia 27 stycznia 2010 r. II CZ 87/09, niepubl.; z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 111/09, niepubl.; z dnia 15 grudnia 2011 r., II CZ 139/11, niepubl.).

Zastosowanie art. 102 k.p.c. uzależnione jest zatem od oceny sądu rozpoznającego sprawę, kompetencja Sądu Apelacyjnego ma charakter dyskrecjonalny. Sąd Apelacyjny wskazał na brak podstaw do zastosowania normy wyrażonej w art. 102 k.p.c. odwołując się do argumentów przedstawionych w treści uzasadnienia wyroku. Analiza uzasadnienia Sądu Apelacyjnego nie daje

podstaw do twierdzenia, by miało miejsce oczywiste naruszenie reguł zastosowania art. 102 k.p.c.

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. zażalenie oddalił.

Postanowienie o kosztach postępowania zażaleniowego na rzecz pozwanej uzasadnia art. 98 § 1 k.p.c.

Postanowienie o kosztach na rzecz reprezentującego powoda z urzędu radcy prawnego uzasadnia § 15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349, ze zm.).